

Om Svanemerkede

Bil- og båtpleiemidler

Forslag til versjon 5

Bakgrunn for miljømerking

17. oktober 2011

Nordisk Miljømerking

Svanemerkede bil- og båtpleiemidler - Bakgrunn for høringsforslag

013/Bakgrunnsdokument, oktober 2011

1	Sammendrag	1
2	Grunnleggende fakta om kriteriene	
	Produkter som kan merkes	
	Kriterienes versjon og gyldighet	
	Det nordiske markedet	
	Svanelisenser	
	Andre merkeordninger	
3	Om revisjonen	9
4	Bakgrunn for kravene	10
	Motivasjon for miljømerking	
	MEKA / RPS	
	Bakgrunn for hvert enkelt krav	
5	Endringer sammenlignet med tidligere versjoner	28
6	Nye kriterier	30
7	Referanser	30

Vedlegg

1	Oversikt over Svanemerkede bil- og båtpleiemidler
---	---

1 Sammendrag

De første kriteriene for Svanemerking av bilpleiemidler kom i 1993. Produktgruppen ble utvidet til også å gjelde båtpleiemidler i oktober 2004. Dette er fjerde gangen kriteriene revideres.

Under evaluering av versjon 4 som ble lagt frem for NMN i 2010 ble det foreslått en rekke punkter som prosjektgruppen må ta en gjennomgang av. Noen av disse punktene er:

- tydeliggjøring og justering av enkelte krav
- innføre henvisning til GHS (Globally Harmonized System for classification and labelling of chemicals).
- undersøke om CDV-nivåene skal differensieres
- vurdere å tillate etsende klassifisering for kraftige avfettingsmidler
- utrede muligheten til å kunne miljømerke ferdigblandet spylervæske
- innføre krav for nanomaterialer

Dette bakgrunnsdokumentet gir en kortfattet beskrivelse av produktene og deres miljøpåvirkning, en markedsoversikt samt bakgrunn for de helse- og miljøkrav som stilles til bil- og båtpleiemidler

Nytt forslag til kriterier for bil- og båtpleiemidler, versjon 5, skal etter planen legges frem for Nordisk Miljømerkingnemnd i mars 2012.

2 Grunnleggende fakta om kriteriene

Produkter som kan merkes

Bil- og båtpleiemidler som har en rengjørende effekt (f.eks. avfettingsmidler, shampo og spylevesker) og/eller polerende funksjon (f.eks. voks og poleringsmidler) for pleie av biler og båter kan svanemerkes.

Kriteriene omfatter ikke rengjørende/polerende produkter med hovedvekt på andre bruksområder enn bil- og båtpleie.

Avrenningsmidler, skyllemidler, spolvoks, kombivoks for automatisk bilvask kan kun Svanemerkes dersom de inngår i et system sammen med andre svanemerkede rengjørende eller polerende produkter for automatvask. Samtlige produkter i systemet/serien må være miljømerkede.

System betyr i denne sammenheng flere produkter som er beregnet til å anvendes sammen i bilvasken.

Både konsumentprodukter og produkter til profesjonelt bruk kan Svanemerkes. Konsumentprodukter brukes av den enkelte bil- eller båteteier, mens profesjonelle produkter brukes kommersielt og/eller yrkesmessig.

Spesialprodukter som rustbeskyttelsesmidler, borttagningsmidler for påvekst på båtgunner, båtgunnfarger, treolje og redskap for mekanisk rengjøring (f.eks. vaskesvamper, børster, duker eller tilsvarende) kan ikke miljømerkes i henhold til disse kravene.

Produkter som ikke kan merkes

Produktgruppen omfatter ikke vinduspuss og andre rengjørende/polerende produkter med hovedvekt på andre bruksområder enn bil- og båtpleie.

Spesialprodukter som rustbeskyttelse, borttakingsmiddel for vekst på båtbunner, bunnstoff, treolje og redskap for mekanisk rengjøring (f.eks vaskesvamper, børster, kluter ol) kan ikke miljømerkes i henhold til kriteriene.

Andre produkter som heller ikke kan svanemerkes, men miljømerkes i henhold til Eus Ecolabels kriterier for smøremiddel er:

- motorolje
- transmisjons-/væxellådsolje
- smøremiddel
- smørefett
- låsolje

Noen av produktene som ble vurdert med lav RPS (Relevans, potensial, styrbarhet – se også kapittel 4) og som dermed ikke er inkludert i produktgruppen:

Däcklistor på burk/ Kjetting på boks: menade vi har låg Styrbarhet låg Relevans. Det finns inte många olika varianter av denna produkt och vi antog att de verksamma komponenterna i stort sett behövde vara de samma för att uppnå funktionen. Detta är inte en vanligt använd produkt.

Reservehjul på burk menade vi hade låg Styrbarhet låg Relevans. Det finns inte många olika varianter av denna produkt och vi antog att de verksamma komponenterna i stort sett behövde vara de samma för att uppnå funktionen. Detta är inte en vanligt använd produkt, även om den har blivit mer vanlig de senaste åren.

Underredsmassa: "Alla" produkter behöver innehålla ftalater/mjukgörare efter som underredsmassan behöver vara mjuk/flexibel för att fungera väl. Vi menade därför att Potentialen var för låg.

Däksfärg: En nischprodukt som har låg Relevans.

Luktförbättringsmedel: nischprodukt. Produkten saknar relevans som en bil- & båtprodukt, den kopplas istället samman med avlopp och toalett.

Startgas: En nischprodukt som har låg Relevans och låg Potential.

Rostskyddsmedel og Båtbottenfärg, Borttagningsmedel för påväxtning av olika slag på skrov, Spesialprodukter som tre rengjøringsmidler og treolje: Har en så avvikende kemi från övriga medel som ingår att den ej kan omfattas av kriterierna.

Produkter som kan miljömärkas enligt EU Ecolabels kriterier för smörjmedel og derfor ikke er inkludert i disse kriteriene:

- Motorolja
- Transmission-/væxellådsolja
- Smörjmedel
- Smörjfett
- Låsolja

Tabell 1 - produktoversikt

Produkter som kan Svanemerkes	Produkter som ikke kan Svanemerkes		
<ul style="list-style-type: none"> - Avfettingsmiddel - Avrenningsmiddel - Bil- (og båt) polish - (Bil) voks (båt?) - (Bil/båt) shampo - Felg rengjøringsmiddel - Bil- og båt vindusvask - Interiørrengjøringsmiddel - Metallputsmiddel - Motorvask - Rustborttagningsmiddel - Rubbing - Spylervæske - Vannavvisende middel - Vinyl- og gummi fornyer / oppfråchare 	Produkter som ble vurdert til å ha lav RPS: <ul style="list-style-type: none"> - Dekk-klister / kjetting på boks - Reservehjul på boks - Dekksfarge - Luktforbedringsmidler - Startgass - Rustbeskyttelsesmiddel - Underredsmassa - Vinduspuss 	Produkter som kan Blomst-merkes iht 2005/360/EC: <ul style="list-style-type: none"> - Motorolje - Transmisjons- / växellådsolja - Smørefett - Låsolje 	Spesialprodukter til båt: <ul style="list-style-type: none"> - Teakolje (eller annen treolje) - Teakrengjøring (eller annen tre-rengjøring) - Båtbottenfärg - Borttagningsmedel for påvekst av ulike slag på skrog

Produkter som per i dag kan svanemerkes etter kriterier for Smøreoljer er:

- Kjedeeolje
- Formolje
- Hydraulikkolje
- Totaktsolje
- Smørefett
- Metallbearbeidingsvæske
- Transmisjons-olje / gearolje.

Dette kriteriedokumentet legges ned fra og med januar 2013, så fra og med da vil det ikke være mulig å Svanemerke denne typen produkter.

Kriterienes versjon og gyldighet

Den første versjonen av kriteriedokument for bilpleiemidler ble fastsatt av Nordisk Miljømerkingsnemd i 1993. Kriteriene har fokusert på tre områder; kjemikalier, emballasje og funksjon. Kriteriene har vært revidert 3 ganger tidligere.

Versjon 1, 12. februar 1993

Det stilles krav til miljø- og helseklassifisering, både for produktet og inngående komponenter. Produktgruppen er avgrenset til bilpleieprodukter som avfettingsmiddel, bilshampo og andre rengjøringsmiddel, vokser og poleringsmiddel.

Versjon 2,

Versjon 2 ble vedtatt av NMN i juni 1996.

Versjon 3

Versjon 3 ble vedtatt av NMN i mars 2000. De største endringene var utvidelse av produktgruppen, krav om at alle organiske stoffer skal være aerobt og anaerobt nedbrytbare (noen unntak), innføring av POCP-krav, vekt-nytte kravet utgår og innføring av krav om at spylevæsker i engangsforpakninger ikke kan miljømerkes.

Etter en minihøring sommeren 2004, vedtok NMN i oktober 2004 en utvidelse av produktgruppen til også å omfatte båtpleiemidler (versjon 3.6).

Versjon 4, 14. juni 2007

Innføring av ny POCP-beregning, krav til NTA og CMR-stoffer.

Det nordiske markedet

Markedet for bilpleiemidler og båtpleiemidler dreier seg både om salg av produkter for forbrukermarkedet (vask utført av konsumenten selv eller i bilvaskehall), og i det profesjonelle markedet (lastebiler, busser, ferjer, skip). Kunnskapen om markedet for båtpleiemidler er begrenset innenfor Miljømerking. Det finnes mer enn 70 svanemerkede produkter fordelt på mer enn seks lisensinnehavere i markedet. Bilpleiemidler dominerer antall lisenser, men for eksempel aktører som leverer til vask av en stor egen flåte har potensiale for å bli en stor lisensinnehaver for profesjonell båtpleie/skipspleie.

Det har ikke vært mulig å samle statistikk for det totale volum av bilpleieprodukter, men for eksempel SEAB som i dag er Nordens største distributør av bilpleieprodukter omsetter for 325 millioner SEK. Markedsleder er Turtle Wax. To av de største i Norge (Wilhelmsen Chemicals og Kemetyl) omsetter for tilsammen 1 milliard NOK. Så langt har fokuset for de som leverer Svanemerkede midler vært forbrukerprodukter og midler til bilvaskehaller for forbrukere. I framtiden kan man se et større potensiale hos aktører som rengjør for profesjonelle.

SEAB var tidlig ute med miljømerkede produkter, for ca 10 år siden, og de mener selv de var for tidlig ute. Den største utfordringen har vært å bekjempe oppfatningen hos konsumenten om at produktenes kvalitet er for dårlig,

Bensinstasjoner har utviklet egne varmerket (EMV), for eksempel Pinline (Esso) og Selaclean (Statoil). Andre salgskanaler er ICA, Mekonomen, Claes Ohlsson osv.

Trenden i bransjen er at det går mot flere miljøtilpassede produkter. Vi vet at flere store oljeselskaper tester ut svanemerkede produkter. I markedet generelt regner man ikke med noen tilvekst i omsetning de neste ti år utover det som følger av økningen i antall biler.

Konsumenter kjenner til og har tillitt til svanen, i det proffe markedet og hos offentlige innkjøpere varierer kompetansen og kunnskapen stort. Vi har derfor etablert Svanens Innkjøperklubb/Nätværk for miljø for å motivere flere av disse. Av aktuelle krevende kunder i Norge er for eksempel Posten, Dagligvarekjedene og deres transportører blant de viktigste.

Det danske markedet

Der findes mange forskjellige bilplejemærker på markedet i Danmark, men langt de fleste importeres. I dag findes bare nogle ganske få producenter tilbage (2-3).

Til gengælde er markedet for importerede produkter meget omfattende. Der er både de store mærker (Sonax, Turtle, Alaska osv) og mange små mærker som både kan være europæiske og amerikanske.

Enkelte butikker fører egne mærker (private label), men de fleste sælger de kendt mærker.

Store mærker forhandles mange steder, mens de små mærker oftest købes via internettet. Der laves ikke officielle statistikker over salget, så det er ikke muligt at komme med en præcis mængde.

Danmark har en enkelt meget stor producent, Hempel, som har speciale i bundmaling, som også laver produkter der falder ind under vores kategori.

Omsetning

Det har ikke været muligt at få et brugbart estimat for omsætning da markedet er så varieret og der ikke findes statistik over salget.

Trender

Produkter til vaskehaller bliver oftere og oftere solgt i koncentrerede udgaver. Dette medfører nogle gange at produkterne skal klassificeres som miljøfarlige, men denne klassificering forsvinder igen i brugsproduktet.

Ofte sælges produkter til et meget specifikt formål, men da der ofte tale om at produkterne skal kunne vaske er der ikke så stor forskel på kemien i dem og Parfume og farve er meget almindelige i produkter til forbrugere mens farve ikke bruges lige så meget til produkter i vaskehaller.

Sprinklervæske sælges næsten udelukkende i fortyndede udgaver og i almindelig handel kan man almindeligvis ikke købe koncentrerede produkter. Skal man bruge dem skal i specialbutikker eller købe over nettet.

Finland

Aktörer

Det finns ett par större aktörer på den finska marknaden för tillfället. Dessa är Tammermatic och Prowash som säljer tvättmedelssystem för automatiska fordonstvättar. Tammermatic producerar själv, Prowash har produktion i Sverige (en del av produkter är svanenmärkta i Sverige och registrerade i Finland). Andra större finska producenter som har produktion – mest för konsumentprodukter – i Finland är Berner, KiiltoClean och Tekno-Forest, och på proffssidan Trans-Meri, Tampereen pesuainepalvelu och Solmaster. Det finns även ett antal små företag som importerar mest konsumentprodukter (S&N (Turtle Wax), Kaha (Sonax), Autokem (Autoglym), M Järvi (Carlake)), men eftersom det finns ingen statistik, är det svårt att ge ett exakt antal. Typiskt har aktörer en egen produktserie (brand), men produkter för tvätt av lastbilar och liknande säljs även enstaka produkter i containers eller i tankfartyg. Största delen av omsättningen kommer från produktserier.

Omsättning

En kontakt estimerade att omsättningen av produkter som används i tvätthallar för konsumenter skulle vara ca. 10 miljoner euro/år. En annan kontakt gav en mycket lägre siffra (3,5 till 4 miljoner euro). Dessutom säljs det produkter för fordonstvättmaskiner som finns hos professionella aktörer som transportföretag, bilförsäljare och bilverkstad. Siffran täcker inte spolarvätskor.

En kontakt specificerade, att deras "största" produkt är förtvättmedel för vinterförhållanden. I allmänhet delas deras försäljning till 80 % av tvättningsprodukter och 20 % vax.

Mest används det lösningsmedelsbaserade mikroemulsioner i fordonstvättar både för person- och lastbilar. Marknaden domineras fortfarande av kolvätebaserade mikroemulsioner eftersom andra produkttyper som t.ex. esterbaserade produkter har inte kunnat förskjuta dessa "traditionella" produkter. Användningen av produkter som schampo och vax är klart mindre i volym.

Trender

När det gäller tvättautomater är trenden att använda mera superkoncentraten. Produkter levereras som komponenter som sedan blandas på tvättanläggningen

med ett automatisk doseringssystem. Användning av mera "traditionella" koncentrat har minskats.

Begreppet "nanoteknologi" har framkommit i några konsumentprodukter. Det tycks vara mera en marknadsföringsgrej än någon allvarlig trend i produktutvecklingen.

Enligt en producent vill konsumenter ha både färg och parfym i produkter som används i fordonstvättar. Det tilläggs färg till t.ex. i vax, för att den ser trevlig ut när man sitter i bilen när den tvättas i automaten, och parfymers väljs efter säsong (t.ex. en blomsterdoft på våren och ingefära på jultiden).

Eftersom lättmetallfälgar har blivit alltmer populära, kräver konsumenter även effektivare hjulvätt. Det finns även efterfrågan efter helt nya produkter som hjulglans.

Båtvård

Det finns några stora internationella märken på marknaden, t.ex Hempel och StarBrite, och även några inhemskt producerade märken som NaveCare (nästan alla produkter i denna serie påstås vara "biologiskt nedbrytbara").

Det är ofta mycket små företag som producerar i princip ganska enkla produkter för kedjor. Tvättmedel innehåller ofta oksalsyra (8 %) och tensider. Vax används för däck och sidor av båten. Även silikon förekommer i många produkter.

Svanelisenser

Per i dag finnes flere lisenser i Norden som omfatter et stort antall produkter.

Svenske lisenser

Produsent	Produkt navn	Produktinformasjon (Profesjonelt produkt, konsumentprodukt, del av serie, bil- eller båtpleiemiddel, annet ?)
Day-System AB	AdeKema-produkter: <ul style="list-style-type: none"> - Prewash Micro - Prewash Alkaline - Insect Remover - Foam Wax - Shampoo - Drying - Arctic Shine Wax	Profesjonelle produkter Serie Bilpleiemidler
Turtle Wax Europe	<ul style="list-style-type: none"> - Buff n Shine FG4513 - Heavy Duty TFR FG4305 - HP11 Detergent FG4316 - HP28 Wheel Cleaner FG4335 - Prewash Foam FG6379 - Protectant FG6328 - Super Glaze FG6707 - Ultra Wax FG6291 - Total Turtle FG6328	Profesjonelle produkter Bilpleiemidler
Macserien Servicecenter AB	<ul style="list-style-type: none"> - Mac 2021 fb, miljööanpassad avfettning - Mac 20 Kristallblank	Profesjonelle produkter Bilpleiemidler
Svenska Statoil AB	Koncentrerad spolarmid	Profesjonelt produkt
Kemetyl AB	<ul style="list-style-type: none"> - T-Grön natur	Konsumentprodukter

Nordisk Miljømerking
Bil- og båtpleiemidler, høringsforslag versjon 5
Oktober 2011

	<ul style="list-style-type: none"> - Turtle avfettning natur - PAN 5 i 1 - Petrosol naturavfettning - OKQ8 Koncentrerad Spolarväska - Bilia Koncentrerad Spolarväska - Kemidex Koncentrerad Spolarväska Konsument - T-Blå Koncentrerad Spolarväska - Shell Bio Degreaser Premium 	Bilpleiemidler
Biokleen Miljökemi AB	<ul style="list-style-type: none"> - Chassitvätt - Borsttvättschampo med vax - Insektsbort - Tuff Fordonsglans - Tuff GS 	Profesjonelle produkter
Biokleen Miljökemi AB	<ul style="list-style-type: none"> - Caravan Wash & Shine - Marine Wash & Shine - Car Shine - Turtle Caravan Wash & Shine 	Konsumentprodukter Bil- og båtpleieprodukter
Petrolia AB	<ul style="list-style-type: none"> - OKQ8 Naturavfettning - Naturavfettning - Avfettning Natur - MEKO Miljöavfettning - OKQ8 Spolarväska - COOP Spolarväska - MEKO Spolarväska koncentrerad - Spolarväska 	Konsumentprodukter
Sanego AB	<ul style="list-style-type: none"> - Solvynol Green - Kombiclean - SK Grøn (DK) - AP-443 - Clean Pro - Solvynol Veg - Solvynol Oc - Solvynol Jumbo 	Proffs
A Clean Partner International AB	<ul style="list-style-type: none"> - Snowclean Truckschampo ECO - Snowclean Micro 130 ECO - Snowclean Borsttvättschampo ECO - Snowclean Borsttvättschampo Vinter ECO - Alfanol Neutral - Alfanol HD - Alfanol HD Grøn - Alfanol HD Special - Biotax Autopesu 	Proffs

Norske lisenser

Produsent	Produktnavn	Proff el priv
Norkem AS	Turtle Avfetting	
Norkem AS	Selaclean-produkter: <ul style="list-style-type: none"> - Dekk Cleaner - Interiør Cleaner - Motorvask - Felgrens 	
Wilhelmsen Chemicals	Selaclean-produkter: <ul style="list-style-type: none"> - Bilshampo - Bilshampo med voks 	

Nordisk Miljømerking
Bil- og båtpleiemidler, høringsforslag versjon 5
Oktober 2011

	<ul style="list-style-type: none"> - Høytrykksshampo - Karosserirens/avfetting - Felgrens - Glass Cleaner - Motorvask - Insekt Cleaner 	
Wilhelmsen Chemicals	HF shampo og avfetting	
Wilhelmsen Chemicals	Foma-produkter: <ul style="list-style-type: none"> - Bio-Avfetting - Bilshampo - Universalvask - Konsentrert 	
Wilhelmsen Chemicals	<ul style="list-style-type: none"> - Spylervæske konsentrert (Mekonomen) - Insektsfjerner - Motorvask - Glassrens - Konsentrert spylervæske - Universalvask - Bilshampo - Vindusspylervæske 	

Finske lisenser

Produsent	Produktnavn	Profesjonelt eller konsument
Oy Transmeri AB	<ul style="list-style-type: none"> - AC-16 Plus - AC-17 Plus - AC-18 Plus 	Proffs
Tekno-Forest Oy	Pineline-serien: <ul style="list-style-type: none"> - Painepesu - Car+Go - Tehopesu - Woimapesu - Hyönteisirrote - Vannepesu - Asfaltinpoistaja 	Konsument
Tekno-Forest Oy	Pineline-serien: <ul style="list-style-type: none"> - Esipesuaine - Huuhteluaine - Vaahtopesu - Tehopesu Super - Kuumavaha - Kiillotusvaha - Harjashampoo - HeavyDuty - Huuhteluvaha - Rengapesu 	Vaskeanlegg
Trans-Clean Oy	<ul style="list-style-type: none"> - Ekoteho harjapesutiiviste - Ekoteho painepesutiiviste - Nowax Bio suojavahanpoistotiiviste 	Proffs

Danske lisenser

Produsent	Produktnavn	Profesjonelt eller konsument
AUWA-Chemie GmbH	Auwa-serien: <ul style="list-style-type: none"> - aeropon top 3 	Alle produkter er til professionelt brug. (bilvaskehaller)

	<ul style="list-style-type: none"> - felgolan 100 free - lawalin free - shampan free - skum N7 free - skum special free - drystar*** free - drystar waxx*** free - maxi polish free <p>DryGloss Swan ShineWax Swan PoliCare Extra Swan DryGloss Truck Bus Swan PreLavan Swan ShampoClean Swan ShampoClean Neutral Swan FoamClean Swan FoamClean Forte Swan</p>	
Petronas Lubricants Italy S.p.A.	Arexons Shampoo Auto Arexons Smash Protettivo Cruscottti Arexons Pilitore Vetri e Cristallil Arexons Detergente Cerchioni	Privat brug. Sælges kun i Italien

Andre merkeordninger

EU-Blomsten

EU Ecolabel har kriterier for smøreoljer (lubricants).

Bra Miljöval (Naturskyddsföreningen)

Alla kemiska produkter, från tvättmedel till mascara, kan märkas med Bra Miljöval.

Kriterierna för Kemiska produkter gäller för alla kemiska produkter oavsett vilken produktgrupp de tillhör. Inom ramen för kriteriet är det alltså möjligt att miljömärka allt ifrån kosmetika till tvättmedel och avfettingsmedel.

Per i dag finnes det både avfettingsmidler og bilpleieprodukter som er merket med Bra Miljöval.

3 Om revisjonen

Mål med revisjonen

Evalueringen av kriteriedokument for bil- og båtpleiemidler, versjon 4, som ble lagt frem for NMN i juni 2010 påpekte en del punkter som burde gjennomgås ved revisjon av kriteriene. Punktene er:

- K1 Beskrivelse av produkt og bilag 1: Kravet bør skrives om og tilpasses slik at opplysninger på søknadsskjemaet kompletteres kravet og ikke overlapper.
- K3 Klassifisering av produktet: Innføring av GHS
- K4 Superkonsentrater: Tydeliggjøring av definisjonen på superkonsentrat
- K5 Miljøfarlige stoffer: Henvisning til bilag 8 (testmetoder)
- K8 Organiske stoffer, nedbrytbarhet: Innfør henvisning til bilag 8 (testmetoder).

- K12 Allergifremkallende parfymestoffer: Skriv inn parfymestoffene spesifisert i bilag 3.
- K13 CDV: Det bør tas hensyn til automatvask som helhet, som lignende flerkomponentsystemer i tekstilvaskemidler til profesjonelt bruk. Vurder egne CDV verdier for enkelte produkter men høyere verdi for komplette systemer som kan anvendes til automatvask.
- K14 Konserveringsmidler: Spesifiser i kravteksten BCF og logKow grensene og henvis til bilag 8 (testmetoder).
- K15 Flyktige organiske forbindelser: Utvide CDV-beregningsarket til også å omfatte POCP-beregning?
- K17 NTA: Oppdatering av krav.
- K24 Emballasjens vekt: Bag in box forpakninger. Tilpasse kravet til nye forpakkingsmodeller?
- K26 Effektivitet: Vurder å endre kravet til at produkteffektiviteten skal måles ved å bruke et referansesmuss.
- Bilag 2, bilag 5: Spesifiser hvem som skal signere bilag.
- Bilag 6: Bedre beskrivelse av test/standard tester.
- Bilag 8: Bilaget bør få egen rubrikk "testmetoder og grenseverdi"
- Generelt: Dokumentasjonskravene bør gjennomgås og ha lik og konsekvent utforming.

Om denne revisjonen

Prosjektgruppen har bestått av Anne Kristine Feltman (prosjektleder), Svante Sterner (svensk prosjektmedarbeider), Mogens Stibolt (dansk prosjektmedarbeider) og Teri Uusitalo og Hanna Korhonen (finske prosjektmedarbeidere). Jeppe Frydendal og Karen Dahl Jensen har vært områdekoordinatorer for prosjektet.

Forslag til nye kriterier vil være på høring i perioden september – november 2011 og skal etter planen legges frem for NMN i mars 2012.

4 Motivering for kravene

Motivasjon for miljømerking av bil- og båtpleiemidler

Bil- og båtpleiemidler kommer etter anvendning ut i vannmiljøet. For bil- og båtpleiemidler som ikke brukes i vaskehaller er risikoen for at de ender i vannmiljøet direkte uten å passere gjennom renseanlegg meget stor, idet brukeren står utendørs, uten tilgang til avløp som går til renseanlegg. Samtidig er det snakk om produkter som skal rengjøre/pleie utstyr som er utsatt for meget kraftig besmussing og hard ekstern eksponering (oljerester, veiskitt, havgus, alge-eksponering etc). Dermed er det meget relevant at Svanen fokuserer på å fremme de mest miljøvennlige av disse produkter.

Mengdene av bil- og båtpleiemidler som brukes i de nordiske lande er stort og varierende, og det er derfor et stort potensiale for at Svanen kan sikre en mindre miljøbelastning innenfor bil- og båtpleiemidler.

Egenskaper som biologisk nedbrytbarhet, både aerob og anaerob, bioakkumulerbarhet og giftighet for vannlevende organismer er derfor viktige miljøparametre for alle innholdsstoffer.

Stoffenes mulighet til å danne marknært ozon via en fotokjemisk reaksjon, er et annet miljøproblem som også håndteres i kriteriene. Miljøpåvirkningen er avhengig av hvordan og hvor produktene brukes. Derfor er det krav om at

brukerne skal informeres om best mulig måte å vaske sin bil eller båt på, f.eks. gjennom dosering eller valg av vaskeplass. Det er vikti at Svanemerke de bil- eller båtpleiemidler er like bra eller bedre enn andre konkurrerende produkter og derfor finnes det krav til produktenes funksjon, selv om de ikke er spesielt teknisk avanserte.

Vurdering av produkter

Prosjektgruppen har under denne revisjonen vurdert grundig ulike produkttyper og hvorvidt de skal omfattes av kriteriene for bil- og båtpleiemidler. Både MEKA og RPS har vært viktige verktøy i denne vurderingen.

MEKA analysemetoden som vi anvender for å avgjøre hvilke krav som vi bør ha i kriteriedokumentet, en en forenklet livssyklusanalyse (LCA) metode. I MEKA tabellen går man gjennom produktenes miljøbelastning i fem "faser".

- 1) Material/råvareproduksjon, (Her, i hovedsak fremstilling av kjemikalieråvarer og evt forpakkingsmaterial)
- 2) Produksjon (Her, produksjon av selve Bil/båtpleiemiddelet)
- 3) Bruksfasen (Her, når bilen/båten vaskes, vokses, poleres)
- 4) Avfall/bortskaffning (Brukte kjemikalier og forpakkinger)
- 5) Transport. (i hele livssyklusen)

Innenfor hver og en av disse fem "fasene" vurderes Materialbruk/anvendning, Energibruk, Kjemikaliebruk og til slutt Annet, der f.eks. arbeidsmiljøproblem kan inngå.

MEKA analysen er også et bra redskap for å unngå at vi stiller krav som bare innebærer at miljøproblemet flyttes fra en "fase" til en annen.

	Materialfase	Produksjonsfase	Bruksfase	Avfallsfasen	Transport
Material					
Energi					
Kjemikalier					
Annet					

Relevans, potensial, styrbarhet

Nordisk Miljømerking arbeider med å utvikle helse- og miljøkrav for ulike produkter. Før det igangsettes et arbeid med å lage helse- og miljøkrav til et nytt produktområde, er det i utgangspunktet tre parametere som vurderes: Relevans, Potensial og Styrbarhet (RPS).

Relevans - Finnes det et miljøproblem?

Potensial - Går det an å gjøre noe med problemet?

Styrbarhet - Kan miljømerking gjøre noe med problemet?

MEKA-skjemaet hjelper oss med å vurdere relevansen ut fra om det er en helse og/eller miljøbelastning knyttet til produksjon, bruk og avfall av de aktuelle produktene. Deretter vurderes det om det finnes et potensial for å redusere helse og/eller miljøeffektene i produktenes livssyklus. Tilslutt vurderes det om miljømerking har styrbarhet til å kunne realisere potensialet til en forbedring.

For å kunne stille relevante krav som styrer mot reelle miljøgevinster, så skal alle tre parametrene (RPS) ha vært vurdert og konkludert med at det finnes

Relevans, Potensial og Styrbarhet. Unntaksvis kan det rekke med at det finnes Relevans og Potensial eller Styrbarhet dersom vi tror at lisenssøkere /produsenter som ønsker Svanemerket kan "skape" / bidra til den ønskede parameteren som mangler i en RPS: gjennom øket etterspørsel og konkurranse.

Vurdering av bil- og båtpleiemidler i forhold til MEKA og RPS

	Materialfase	Produksjons-fase	Bruksfase	Avfallsfasen	Transport
Material	1. Forpakkingsmateriale	2. Ingen materialer brukes i produksjonen.	3. Det man vasker med (svamp, børste, høytrykks-spyler)	4. Forpakkninger forbrennes, gjenvinnes og/eller resirkuleres.	5 .Lastepaller, innplastning eller kartong.
Energi	6. Råvareproduksjon, energi til utvinning av olje/veg oljer og dermed utslipp av CO ₂ .	7. Energiforbruk og CO ₂ -utslipp under prosessen (fremstilling av forpakkninger og blanding av kjemien).	8. Proff: El for bilvaske-hallen (inkl. varmtvann) Konsument: el til varmt vann (+ fossil brensel til el)	9. Vannrenseverk (rensing av avløpsvann) Energi fra forbenning av forpakkninger.	10. Transport av råvarer + ferdige produkter.
Kjemikalier	11. Utvinning av tensider og andre råvarer fra olje eller planter (fornybare ressurser).	12. Ingen kjemikalier brukes under produksjonsfasen	13. Proffs og konsument: Forbruk av vann og generering av POCP.	14. Nedbrytbahet, allergi (konservering + parfyme), miljøfarlighet, dosering / overdosering	15. Ingen kjemikalier i transportfasen
Annet	16. Arbeidsmiljø og ekosystem	17. Arbeidsmiljø, ledelsessystem	18. Proffs + konsument: arbeidsmiljø (inkl. allergi), effektivitet	19. Toksisk trafikkfilm	20. Eco-driving og logistikk.

Noe områder, som f.eks. kjemikalier i avfallsfasen, har stor RPS (miljøproblemet er relevant, potensialet for miljøforbedringer er til stede og svanen kan stille krav). Andre områder, som f.eks. energiforbruk i transportfasen (av råvarer eller ferdige produkter) har stor relevans men ingen styrbarhet.

	RPS
	Høy R, ingen styrbarhet
	Høy R, lav S, men utviklingspotensial.
	Ingen eller liten RPS.

Områder med høy RPS i forhold til kravområder i kriteriene

Dersom vi ser på områdene med høy RPS, så sammenfaller dette bra med de kravene vi har til bil- og båtpleiemidler. Alle områder i MEKA vurdering som ble vurdert til å ha høy RPS, er områder hvor vi har krav til Svanemerkede bil- og båtpleiemidler.

	Materialfase	Produksjonsfase	Bruksfase	Avfallsfasen	Transport
Material	KRAV			KRAV	
Energi					
Kjemikalier			KRAV	KRAV	
Annet		KRAV	KRAV		

Områder med høy R men liten styrbarhet

Andre områder ble vurdert som svært relevante med tanke på miljøproblem, men på grunn av liten eller ingen styrbarhet (dvs. liten mulighet til å stille krav) så er dette områder det ikke fokuseres på i kriteriedokumentet. Noen områder, spesielt i materialfasen har utviklingspotensial. Fremstilling av råvarer kan være energikrevende, men det kan være vanskelig for Svanen å stille energikrav til utvinning av råvarer. I hele livssyklusen til bil- og båtpleiemidler mener vi at energiforbruket er en miljøbelastning, men at Svanen har liten mulighet til å påvirke hva som skjer f.eks. i avfallsfasen. Det miljømerking kan gjøre, er å stille krav til type og mengde emballasje.

	Materialfase	Produksjonsfase	Bruksfase	Avfallsfasen	Transport
Material					
Energi					
Kjemikalier					
Annet					

Områder med ingen eller liten RPS

Materialer og kjemikalier brukt i produksjonsfasen og transportfasen er områder hvor det er liten eller ingen RPS. Dette er med andre ord områder hvor vi velger ikke å ha krav.

	Materialfase	Produksjonsfase	Bruksfase	Avfallsfasen	Transport
Material					
Energi					
Kjemikalier					
Annet					

For oversikt over hvilke produkter som ble vurdert med ingen eller liten RPS, se kapittel 2.

Til bil- og båtpleie brukes det en mengde ulike type produkter:

Produkttype	Egenskaper/funksjon
Avfettingsmiddel Løsningsmiddelbasert (kaldavfettingsmiddel) Mikroemulsjoner Vannbasert Alkalisk	Inneholder i hovedsak hydrokarboner og/eller fettsyrestrer og 2-4% tensider. Avfettingsmiddel med 5-30% hydrokarboner emulgert i vann ved hjelp av 5-20% tensider. Består av vannløsninger med 5-15% tensider og oftest mindre enn 10% upolare løsningsmiddel samt kompleksdannere mm. Vannbasert avfettingsmiddel med 5-10% tensider og 5-20% alkali, f.eks. metasilikat, kalium- eller natriumhydroksid.
Shampo	Består i hovedsak av vann og tensider, og spedes oftest ut før bruk.

Voks-shampo	Shampo der også voks er emulgert inn. Voksene har oftest en funksjon som overflatebelegg på lakken, men kan også fungere som løsningsmiddel (se vannbaserte avfettingsmidler).
Voks / poish	Brukes for å gi lakken/overflaten et beskyttende lag og finnes i ren form (hardvoks), ls form (flytende hardvoks) eller i emulgert form (polish).
Avrenningsmiddel / skyllemiddel	Brukes i kombinasjon med rengjøringsprodkter i automatiske bilvaskehaller for å hjelpe til med tørkingen. Midlene inneholder ofte kationensider med høy affinitet til lakkerte overflater og gir derved en vannavstøtende film. Det benyttes bl.a. silikon- og polyetenvokser.
Spylevæske	Brukes for å rengjøre vinduer og lys. De består av vann, alkoholer (som løsningsmiddel, frysepunkt-senkere og denatureringsmiddel), tensider og kompleksdannere.

Det er også andre produkter i produktgruppen enn de som er beskrevet her, som vi ønsker å kunne Svanemerke.

Bakgrunn for generelle krav (gjelder alle produkttyper)

K1 Beskrivelse av produktet

Søkeren skal gi detaljerte opplysninger om de produkter som ønskes Svanemerket, der følgende skal oppgis:

- Om produktene er beregnet til forbrukere og/eller profesjonell bruk
- Teknisk beskrivelse av produktene og hva produktene kan anvendes til (f.eks. til automatvask, kombivask eller manuell vask)
- Om produktet/produksystemet brukes til personbilvask, båtvaske etc.
- Om produktet er et superkonsentrat (Superkonsentrater inneholder ikke vann).

Produktgruppen bil- og båtpleiemidler omfatter et stort spekter av ulike produktgrupper. Produktet som skal svanemerkes skal derfor beskrives utifra type produkt (bil- eller båtpleiemiddel) og bruksområde (forbrukerprodukt eller profesjonelt produkt etc).

I denne produktgruppen kan flere helt ulike produkttyper beregnet for forbrukere/konsumenter og/eller profesjonelle brukere (bilvaskeanlegg) miljømerkes. Hvilke krav/kravnivåer som skal oppfylles avhenger av produkttypen og om produktet er beregnet for forbrukere eller profesjonelle brukere. En tydelig beskrivelse av hva slags type produkt som skal Svanemerkes gjør saksbehandlingen lettere for Nordisk Miljømerking. Derfor har vi inført krav om det i K1.

K2 Resept

Fullstendig resept for produktet skal sendes til Nordisk Miljømerking. Resepten skal inneholde handelsnavn, entydig kjemisk navn, funksjon, helse- og miljøklassifisering, mengde, CAS-nummer og DID-nummer for hvert inngående stoff. Aktivt innhold i råvaren skal også angis.

DID-liste: "Detergent Ingredient Database"-liste. Se bilag 11 for nærmere beskrivelse.

En fullstendig resept spesifiserer også innhold i råvarer/produkter i motsetning til en blandingsresept der kun produkter som skal blandes er deklarerert. Det er nødvendig å kreve en fullstendig resept for å få dokumentert våre krav til både produkt og innholdsstoffer.

K3 Klassifisering av produktet

Produkter som skal miljømerkes skal ikke være klassifisert som angitt i tabell K3 i henhold til EUs stoffdirektiv 67/548/EEC med senere endringer og tilpasninger og/eller CLP-forordning 1272/2008 med senere endringer.

Krav til klassifisering av superkonsentrater, se K4.

Unntak fra klassifiseringen er:

- *Spylervæsker kan være klassifisert R11 (Meget brannfarlig) / H224 (Ekstremt brannfarlig væske og damp) og H225 (Meget brannfarlig væske og damp)*

Produkter til profesjonell bruk kan være klassifisert:

- *R22 (Farlig ved svelging) / H302 (Farlig ved svelging)*
- *R34 (Etsende) / H314 (Gir alvorlige etseskader på hud og øyne)*
- *R65 (Farlig: Kan gi lungeskade ved svelging) / H304 (Kan være dødelig ved svelging om det kommer ned i luftveiene)*

Svanens mål er at miljø- og helseeffektene fra bil- og båtpleiemidler skal være minst mulig.

Klassifisering gjelder i henhold til EUs stoffdirektiv 67/548/EEC med senere endringer og tilpasninger og/eller CLP-forordning 1272/2008 med senere endringer. I overgangsperioden, dvs. frem til 1. juni 2015, kan klassifisering i henhold til EUs stoffdirektiv eller CLP-forordningen brukes. Etter overgangsperioden gjelder kun klassifiseringen i henhold til CLP-forordningen.

CLP står for Classification, Labelling and Packaging of Substances and Mixtures. CLP er et harmonisert system for klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger innenfor EØS-området. Systemet baserer seg på GHS som er utarbeidet av FN.

GHS står for Globally Harmonized System for classification and labelling of chemicals.

Profesjonelle produkter er unntatt fra en del av klassifiseringskravene (kun helsekrav, ikke miljøkrav) fordi produktene benyttes i automatiske vaskeanlegg der brukeren i liten grad eksponeres for produktene.

K4 Klassifisering av superkonsentrater

Superkonsentrater til profesjonelt bruk får ikke være klassifisert Miljøfarlig.

Superkonsentrater må oppfylle alle krav til klassifisering i K3 i bruksform (dvs fortynnet produkt klart til bruk).

Emballasjen til superkonsentrater skal være utformet slik at brukeren ikke risikerer å komme i kontakt med produktet. For superkonsentratet skal det være utarbeidet en teknisk beskrivelse og bruksanvisning hvor det beskrives hvordan brukeren unngår kontakt med produktet.

Superkonsentrater gjør at transportmengden spares i og med at man ikke frakter vann unødvendig. Superkonsentrater kommer likevel til å bli risikoklassifisert på grunn av den konsentrerte formen. For å kunne håndtere dette har vi valgt å stille krav om at superkonsentrater i konsentrert form ikke skal være klassifisert miljøfarlig samtidig som superkonsentratene i bruksløsning (ferdig fortynnet) skal oppfylle klassifiseringskravene for øvrige produkter (K3).

Emballasjen skal være utformet slik at brukeren ikke risikerer å komme i kontakt med produktet, og dermed eksponeres for produktet. Det stilles derfor krav til en

teknisk beskrivelse og bruksanvisning hvor det fremgår hvordan brukeren unngår kontakt med produktet.

K5 Miljøfarlige stoffer

Ingen av de inngående stoffer med følgende fareklassifiseringer må inngå i produktet i mengder som overskrider angitte grenser ved maksimal anbefalt dosering (kan produktet brukes som ufortynnet, må dette regnes som maksimal anbefalt dose):

$$100 * C_{R50/53} + 10 * C_{R51/53} + C_{R52/53} < 1,5 \text{ g/l bruksoppløsning}$$

$$100 * C_{H410} + 10 * C_{H411} + C_{H412} < 1,5 \text{ g/l bruksoppløsning}$$

$$C_{R50} < 1,2 \text{ g/l bruksoppløsning}$$

Såfremt det ikke finnes data om miljøfarlighet, anses stoffet for miljøfarlig R50/53 alternativt H410.

For superkonsentrater beregnes tillatt mengde ut i fra superkonsentrat i bruksform (fortynnet produkt klart til bruk).

Krav som begrenser innhold av miljøfarlige stoffer i bil- og båtpleiemidler er svært viktig da dette er produkter som i høy grad risikere at komme direkte ut i vannmiljøet.

Stoffer som er klassifisert miljøfarlig i henhold til gjeldende forskrifter kan inngå i produktet i begrensede mengder. Kravet har til formål å begrense mengden av miljøfarlige stoffer i produktet, og dermed den største potensielle miljøbelastning ved bil- og båtvaske.

Stoffer som er tungt nedbrytbare kan forårsake problemer i dag og i fremtiden. Særlig alvorlig kan effektene bli dersom stoffet samtidig er akutt toksisk. Derfor stilles det krav til konsentrasjon av stoffer med risikoenesetningene R50/53 (meget giftig for vannlevende organismer, kan forårsake uønskede langtidsvirkninger i vannmiljøet), R51/53 (giftig for vannlevende organismer, kan forårsake uønskede langtidsvirkninger i vannmiljøet), R52/53 (skadelig for vannlevende organismer, kan forårsake uønskede langtidsvirkninger i vannmiljøet), samt R50 (meget giftig for vannlevende organismer).

Kravet er formet slik at produsentene selv må dokumentere at innholdsstoffene ikke er klassifisert i henhold til kravet.

K6 Allergifremkallende stoffer

Konsentrasjonen av inngående stoffer klassifisert med følgende risikoenesetninger/faresetninger R42/H334 og/eller R43/H317 og/eller kombinasjoner av R-setningerne må samlet ikke overstige 0,10%.

Profesjonelle produkter til automatiske vaskeanlegg er unntatt dersom emballasjen er utformet slik at brukeren ikke risikerer å komme i kontakt med produktet.

Allergi er et økende problem, og folk med allergi kan få allergiske reaksjoner ved bruk av bil- og båtpleiemidler som inneholder stoffer som vi vet er allergifremkallende. Dette kravet sikrer ikke alle allergikere mot å få en reaksjon, men det begrenser de verste allergene stoffer fra produkter.

Dersom emballasjen er utformet slik at brukeren ikke risikerer å komme i kontakt med produktet, er sannsynligheten for å bli eksponert for produkter som inneholder allergifremkallende stoffer begrenset. Det er derfor gjort unntak for profesjonelle produkter til automatiske vaskeanlegg.

K7 CMR stoffer

Ingen af de inngående stoffer skal være klassifisert kreftfremkallende, mutagene eller reproduksjonstoksiske (CMR) med følgende risikoesetninger/faresetninger:

R40/H351	R60/H60F	R64/H362
R45/H350	R61/H360D	R68/H341
R46/H340	R62/H361f	
R49/H350i	R63/H361d	

Kombinasjoner av R-setningene samt kombinasjonene H360FD, H361fd, H360Fd.

Kravet gjelder også for stoffer, som kan avspalte stoffer med ovennevnte klassifiseringer.

NTA som forekommer i produktet som en urenhet i kompleksdannere er unntatt fra kravet. Konsentrasjonen av NTA må da ikke overstige 0,10 % i produktet.

Nordisk Miljømerking har et ønske om å begrense bruken av kreftfremkallende, mutagene og reproduksjonsskadelige (CMR) forbindelser i størst mulig grad og har derfor forbud mot disse forbindelsene. Dette kravet er altså en ytterligere begrensning i forhold til klassifiseringskravet.

Kravet har til hensikt å utelukke de verste helsemessig kritiske stoffer fra produkter. Kravet utelukker stoffer som formaldehyd og NTA (Carc3, R40). Fra mars 2008 ble NTA klassifiseres som kreftfremkallende (kat3) og ble dermed omfattet av dette kravet.

I kompleksdannere kan det forekomme kreftfremkallende NTA som urenhet. Dette kan aksepteres dersom det ikke finnes noe kompensierende stoff på markedet.

K8 Nanomaterialer/partikler

Nanomaterialer/nanopartikler/nanofiber (som nanometaller, nanomineraler, rene nanokarbonforbindelser og/eller nanofluorforbindelser) skal ikke aktivt tilsettes kjemiske produkter, med mindre det foreligger tilstrekkelig dokumentasjon for at de ikke vil medføre miljø- og helseproblemer.

Nanopartikler regnes her som mikroskopiske partikler, hvor minst en av dimensjonene er mindre enn 100 nm. Nanometaller er for eksempel nanosølv, nanogull og nanokobber.

Nanoteknologi, som også inkluderer nanopartikler, anvendes i større og større grad innenfor mange produktområder, også områder der Svanen har kriterier. Det som skaper størst bekymring er bruk av nanopartikler som kan frigjøres, og dermed påvirke helse og miljø. Nanopartikler kan for eksempel trenge inn i friske celler hvor de kan skade cellen eller dets DNA i cellekjernen.

Produkter til forbrugere bliver somme tider markedsført som "nano-produkter" men i mange tilfælde virker det mere som om det brukes til markedsføringsfordele. En forhandler mente at nano-produkter er mere effektive og vil kunne gjøre produkterne mere miljøvenlige da det kan erstatte mere toksiske kemikalier.

Nanomaterialer og nanoteknologi er og kommer nå i bruk innenfor en rekke områder der Svanen har kriterier. Det er bekymring både hos myndigheter, miljøorganisasjoner og andre for mangelen på kunnskap om skadevirkninger på helse og miljø. Samtidig kan nanoteknologi være med å løse en rekke av dagens miljøproblemer, som ved bruk i renseteknologi og fornybar energi.

Nordisk Miljømerking har i dag fokus på både tradisjonelle og nye nanopartikler, og stiller krav til nanopartikler for de produktgrupper der det er relevant.

Det er i dag ikke kjent, hvordan og hvor mye nanopartikler vil påvirke miljøet. Det som skaper størst bekymring er bruk av nanopartikler, som kan frigjøres og dermed lettere påvirke helse og miljø. Fra produksjonsprosessene vil nanopartikler kunne komme ut med avløpsvannet eller utsugning, og produkter med nanopartikler, som solkrem og bilpleiemidler (med titandioxid, zinkoxid eller fullerener i nanostørrelser) vil etter bruk vaske av og havne i vannet i naturen. Til tross for, at overflaten av mange små partikler samlet sett blir stor, har materialene utilstrekkelig klassifisering, og lovene ser foreløpig ikke ut til å omfatte de nye egenskaper, og dermed kunne begrense bruken etter behov.

K9 Organiske nedbrytbare stoffer

Samtlige organiske stoffer og deres nedbrytningsprodukter skal være lett aerob nedbrytbare i henhold til OECD guidelines nr 301 A-F eller annen tilsvarende metode (tensider er unntatt fra krav til 10-dagers vinduet). Tensider skal i tillegg være anaerob nedbrytbare i henhold til ISO 11734 eller annen tilsvarende metode.

Følgende forbindelser er unntatt fra kravet om nedbrytbarhet:

- ikke-klorerte polymerer
- ikke-klorerte naturlige og syntetiske vokser
- konserveringsmidler
- iminodisuccinat
- parfymen (se eget krav i K11, K12 og K13)
- fargestoffer i spylevæsker
- fargestoffer i profesjonelle produkter (se eget krav i K18)
- denatureringsmiddel i etanol

Stoffer med dårlig nedbrytbarhet kan forårsake miljøproblemer, og i de tilfeller stoffene også er akutt toksiske, kan miljøproblemene bli svært alvorlige. En svært viktig egenskap er derfor organiske stoffers nedbrytbarhet som er en viktig miljøparameter som beskriver hvor lenge et stoff blir i miljøet etter utslippet. Tungt nedbrytbare stoffer anrikes i miljøet og kan både nå og i fremtiden utgjøre en risiko, selv om de ikke er akutt toksiske. Kunnskapen om tungt nedbrytbare stoffers langsiktige påvirkning på miljøet er ofte mangelfull. Lett nedbrytbarhet under både aerobe og anaerobe forhold er derfor av stor betydning fra et miljøsynspunkt.

Det er en risiko for at tensider som havner i anaerobe miljøer ikke brytes ned og eventuelt andre toksiske stoffer (som vi ikke ønsker at sirkulerer i økosystemet). Derfor har vi et krav om at tensider også skal være anaerob nedbrytbare.

Kravet til anaerob nedbrytbarhet hindrer bruk av stoffer som bl. a. LAS, APEO og APD. Disse stoffene er likevel på listen over forbudte stoffer i K10 for å understreke at dette er uønskede stoffer i svanemerkede bil- og båtpleiemidler.

Parfyme tilsettes bil- og båtpleiemidler for å dekke over vond lukt fra bl.a. tensider. Parfyme er derfor unntatt fra kravet til nedbrytbarhet, og nye krav til parfyme er innført, se K11, K12 og K13.

Noen forbindelser er unntatt fra kravet om nedbrytbarhet da det ligger i disse forbindelsene sin natur å være holdbare eller vanskelig nedbrytbare.

K10 Stoffer som ikke får inngå i produktet

Følgende stoffer får ikke inngå i produktet:

- halogenerte og/eller aromatiske løsningsmidler
- organiske klorforbindelser og reaktivt klor
- fargestoffer i ikke-profesjonelle produkter (gjelder ikke spylevæsker)

- PBT-stoffer (persistente, bioakkumulerbare og toksiske stoffer)
- vPvB-stoffer (veldig persistente og veldig bioakkumulerbare stoffer)
- stoffer som vurderes å være hormonforstyrrende, kategori I og II iht EUs rapporter om hormonforstyrrende stoffer (http://ec.europa.eu/environment/endocrine/strategy/substances_en.htm)
- lineære alkylbensensulfonater (LAS)
- alkylfenoletoksilater (APEO) og alkylfenolderivater (APD)
- kvarternære ammoniumforbindelser, som ikke er lett nedbrytbare
- benzalkoniumklorid
- silikon og siloxaner
- EDTA, DTPA
- perfluorinerte og polyfluorinerte alkylerte forbindelser (PFAS)

Halogenerte og/eller aromatiske løsningsmidler

Halogenerede organiske forbindelser omfatter mange miljø- og sundhedsskadelige stoffer, der er meget giftige for organismer i vand, kræftfremkaldende eller sundhedsskadelige på anden måde. De halogenerede organiske forbindelser er svært nedbrydelige i miljøet, hvilket øger risikoen for skadelige effekter fra stofferne. Flygtige organiske opløsningsmidler kan forårsage negative effekter på det jordnære ozonlag.

Fargestoffer

Farve tilsættes som oftest af æstetiske årsager, men i nogle tilfælde hævdes det at være for at gøre korrekt dosering lettere. Der findes få undersøgelser som beskriver sundheds- og miljøegenskaberne ved farver. Generelt anses farver som unødvendige for produktets funktion og udelukkes derfor i miljømærkede bil- og båtpleiemidler til konsumentbruk. Kravet gjelder ikke spylervæsker.

PBT-stoffer:

Stoffer som er persistente (langsomt nedbrytbare), bioakkumulerende (lagres i levende vev) og toksiske (giftige).

vPvB (very Persistent, very Bioaccumulating)-stoffer:

Stoffer som er svært persistente (vanskelig nedbrytbare) og svært bioakkumulerende (lagres i levende vev).

LAS:

Lineære alkylbensensulfonater (LAS) er giftige for vandlevende organismer og ikke nedbrydbare i anaerobt miljø.

LAS utelukkes i K9 (Organiske nedbrytbare stoffer), men er likevel inkludert i listen over stoffer som ikke får inngå i Svanemerkede bil- og båtpleiemidler, for å understreke at LAS er et uønsket stoff.

APEO og APD:

Alkylphenolethoxyleter (APEO) utelukkes fordi noen av nedbrytningsproduktene er av EU erklært som hormonforstyrrende (f.eks. nonylphenol).

Alkylphenolderivater (APD) er stoffer som avledes av APEO og utelukkes da de er helseskadelige.

APEO og APD er i likhet med LAS ikke anaerobt nedbrytbare og utelukkes derfor også gjennom K9. Stoffene er likevel inkludert i listen over stoffer som ikke får inngå i Svanemerkede bil- og båtpleiemidler, for å understreke at APEO og APD er uønskede stoffer.

Perfluorinerte og polyfluorinerte alkylerte forbindelser (PFAS):

Perfluorerede og polyfluorerede alkylerte forbindelser (PFAS) udgør en gruppe stoffer, der har uheldige egenskaper. Fluortensider og andre tilsvarende stoffer (med fluorerede kulstoffkæder over 6) nedbrydes til de meget stabile PFOS og

PFOA (perfluoroktansyre) og lignende beslægtede stoffer. Disse stoffer er funnet overalt på Kloden, lige fra de store oceaner til arktiske egne. PFOS er blandt andet funnet i fugle og fisk samt i deres æg. Undersøgelser viser, at forbindelserne kan forekomme i nogle typer af rengøringsmidler som flourtensider, men kan også anvendes i imprægneringsmidler og lignende kemiske produkter, hvorfor gruppen af stoffer også er relevant for andre produktgrupper som tekstiler, sko, møbler, fedttæt papir og lignende. Stofferne er persistente og optages let i kroppen. Stofferne i stofgruppen indvirker på de biologiske processer i kroppen og er mistænkt for både hormonforstyrrende og kræftfremkaldende egenskaber. [OSPAR, 2005], [MST, 2005b]. PFOS forbindelser findes på Listen over Uønskede Stoffer. OECD har udgivet en rapport [OECD, 2007], der lister en række kendte problematiske PFAS- stoffer – bemærk dog, at Nordisk Miljømærknings definition af PFAS adskiller sig fra OECD's, idet vores definition er lidt bredere. Listen viser en række af de relevante stoffer, der udelukkes med et forbud mod brugen af PFAS.

Perfluorinerte og polyfluorinerte alkylerte forbindelser (PFAS) får heller ikke inngå i produkter. Undersøkelser viser at forbindelsene kan forekomme i bil- og båtpleiemidler. Stoffene er persistente og tas lett opp i kroppen. Stoffene i stoffgruppen innvirker på de biologiske prosessene i kroppen og er mistenkt for både hormonforstyrrende og kreftfremkallende egenesker. (Kilde: Jensen, A.A., Poulsen P.B. og Bossi, R. (2006): Kemi, anvendelse, forekomst og effekter af perfluoralkylsyre (PFOS, PFOA etc.) – en ny type miljøgift. I Miljø og Sundhed, nr. 30 april 2006. Indenrigs- og Sundhedsministeriets Miljømedicinske Forskningscenter.)

Klororganiske stoffer eller reaktive klorforbindelser som kan danne klororganiske metabolitter:

Reaktive klorforbindelser som natriumhypoklorit eller organiske klorholdige forbindelser som triclosan brukes som desinfiserende/antibakterielle stoffer. De kan være eller føre til dannelsen af giftige, vanskelig nedbrydelige og bioakkumulerende stoffer. De kan også føre til resistens hos bakterier, både mod biocider og mod antibiotika.

Kandidatlisten:

Kandidatlisten er en liste over stoffer med svært betenkelige egenskaper (Substances of Very High Concern, **SVHC**), opprettet av de europeiske kjemikaliemyndighetene (ECHA). Stoffene på listen er kandidater til REACH, vedlegg XIV som er en liste over stoffer som ikke kan omsettes og brukt uten at det er innvilget godkjenning. Leverandører av slike stoffer og av stoffblandinger og produkter med minst 0,1 prosent av et stoff på kandidatlisten skal gi informasjon om dette til sine kunder. Kandidatlisten vil kontinuerlig oppdateres med flere stoffer. (www.klif.no)

Stoffer som gir stor grunn til bekymring (Substances of Very High Concern, SVHC) brukes ofte om stoffer som oppfyller kriteriene for å falle inn under godkjenningsordningen i REACH, **CMR**-, **PBT**- og **vPvB**-stoffer samt stoffer som gir grunn til samme grad av bekymring som for eksempel hormonforstyrrende stoffer.

Hormonforstyrrende stoffer:

Ingen av de inngående stoffer skal være på EUs prioritetsliste over stoffer som skal undersøkes nærmere for hormonforstyrrende effekter klasse 1 eller 2.

Kategori 1: Minst én studie som angir bevis for hormonforstyrrende effekt i en intakt organisme.

Kategori 2: Potensiale for hormonforstyrrende effekt. *In vitro* data indikerer potensiale for hormonforstyrrende effekt i en intakt organisme. Inkluderer også effekter *in-vivo* som kan være fremkommet gjennom hormonforstyrrelse. Kan inkludere strukturell analyse og metaboliske overveielser.

Silikon og siloxaner:

Silikon og siloxaner (inkludert polysiloxaner) anses å være svært nedbrytbare i miljøet. Noen av de siloxaner som anvendes i forbrukerprodukter er funnet i miljøet og i planter og dyr (selv i lave konsentrasjoner). Dette tyder på at forbindelsene bioakkumuleres. Siloxaner er først og fremst funnet nær tettbefolkede områder og viktige kilder. For majoriteten av siloxaner finnes kun begrensede data om deres toksistet, nedbrytbarhet og potensiale for bioakkumulering. Tilgjengelige data tyder på at siloxaner er giftige for vannlevende organismer og langsomt nedbrytbare. Det finnes også kun begrenset mengde tilgjengelige data om siloxaners helseaspekter. I henhold til Nordisk Miljømerkings forsiktighetsprinsipp, utelukkes silikon og siloxaner helt fra Svanemerke de bil- og båtpleiemidler.

EDTA, DTPA:

EDTA (ethyldiamintetereacetat og dets salter) mistenkes for å kunne mobilisere tungmetaller i visse miljøer, ettersom de kan kompleksbinde disse. EDTA er ikke lett nedbrytbar og EU's risikovurdering slår fast, at med de forhold som det er i kommunale renseanlegg, så vil EDTA overhodet ikke eller i svært liten grad nedbrytes. DTPA (dietylenetriaminepentaacetat) har samme egenskaper som EDTA.

Parfymekrav

Det er i noen produkter ønskelig å tilsette parfyme for å skjule vond lukt fra andre innholdsstoffer. Derfor tillater vi en begrenset type parfymestoffer i bil- og båtpleiemidler.

Ved å åpne opp for muligheten for å tilsette parfyme supplert med en rekke spesifikke parfymekrav, er målet å kunne øke interessen betraktelig for Svanemerking av bil- og båtpleiemidler, og totalt sett bidra til enda større miljøgevinst.

Parfyme er derfor unntatt fra kravet om nedbrytbarhet (K8). Samtidig stilles det krav om at parfymen skal tilsettes i henhold til IFRA's retningslinjer og at de 26 allergifremkallende parfymestoffer samt kreftfremkallende musk-forbindelser ikke får brukes. Sistnevnte gruppe fanges allerede opp av kravet til CMR-stoffer (K7). Parfyme er også regulert gjennom CDV-kravet (K10) og kravet til miljøfarlige stoffer (K5).

K11 Parfymen IFRA

Bruk av parfymen skal følge IFRA's retningslinjer.

IFRA's (International Fragrance Association) guidelines finnes på www.ifra.org/guidelines.asp

Parfume har ikke en funksjonsmessig effekt i produktene og er ofte klassifisert miljøfarlig (N med R51/53). Derudover er langt de fleste parfumer klassifisert sensibiliserende (Xi med R43), og nogle også sundhedsskadelig (Xn med R42). Alle de 26 deklarasjonspliktige parfymestoffer finnes på Listen over Uønskede Stoffer.

Gjennom å begrense bruken/anvendning av sensitiserende parfymes vil vi minimere allergirisikoen gjennom anvendning av bil- og båtpleieprodukter. Parfyme skal anvendes i henhold til IFRA Code of Practice ettersom dette garanterer at parfymestoffer produseres og anvendes på et kontrollert og standardisert sett.

K12 Moskusforbindelser

Moskusforbindelser og polysykliske moskusforbindelser får ikke inngå i bil- eller båtpleiemidler. Dette omfatter blant annet følgende stoffer:

Moskusxylen (CAS-nr 81-15-2)

Moskusambrette (CAS-nr 83-66-9)

Mosken (CAS-nr 116-66-5)

Moskustibetin (CAS-nr 145-39-1)

Moskusketon (CAS-nr 81-14-1)

HHCb (CAS-nr 114109-62-5, 114109-63-6, 1222-05-5, 78448-48-3 og 78448-49-4)

AHTN (CAS-nr 1506-02-1 og 21145-77-7)

Baggrunden for udelukkelse af disse stoffer er blandt andet vurderinger af stoffernes miljø- og sundhedsegenskaber foretaget af EU's videnskabelige komité, CSTEE. Moskusketon (cas-nr. 81-14-1) og moskusxylen (cas-nr. 81-15-2) findes på Listen over Uønskede Stoffer. Moskusforbindelser er fundet i modermælk og mistænkes for at være kræftfremkaldende. HHCb (1,3,4,6,7,8-Hexahydro-4,6,6,7,8,8-hexamethylcyclo- penta(g)-2-benzopyran) og AHTN (6-Acetyl-1,1,2,4,4,7-hexamethyltetralin) har i forbindelse med EU's risikovurdering også vist sig at være forbundet med kræftisiko.

Moskusforbindelser er kun delvis nedbrytbare i renseanlegg og kan derfor komme ut i miljøet via avløpssystem og avløpsslam fra renseanlegg. Forbindelsene er stabile i miljøet og kan også bioakkumuleres i næringskjeden.

K13 Allergifremkallende parfymestoffer

Allergifremkallende parfymestoffer på EUs Vitenskapskomite sin liste over 26 spesielt tvilsomme parfymestoffer, får ikke inngå i bil- og båtpleiemidler.

Detergentforordningen/vaskemiddelforordningen 648/2004/EC omfatter alle vaske- og rengjøringsmidler. Forordningen stiller krav til hvilke innholdsstoffer som skal deklarerer og hvordan. For "De 26 allergene parfymestoffer" skal mengder > 0,01 % deklarerer.

Vitenskapkomitèen til europakommisjonen har pekt ut 26 parfymestoffer som er spesielt tvilsomme.

Allergifremkallende parfymestoffer får ikke inngå i bil- og båtpleiemidler.

Bil- og båtpleiemidler på markedet for både private og profesjonelle inneholder stort sett parfyme. Riktignok finnes det Svanemerkede produkter som ikke inneholder parfyme, men markedsandelen for disse er begrenset. Flere produsenter viser liten vilje til å unngå parfyme i sine produkter.

Bakgrunn for spesifikke krav (gjelder ikke spylervæsker)

K14 CDV (Critical Dilution Volume)

Produktets kritiske fortynningsvolum (CDV) / liter "vaskeløsning" må ikke overstige maksimumsverdiene angitt i tabell nedenfor for CDV akutt eller CDV kronisk.

Produkttype	Maks verdi for CDV _{akutt} / liter bruksløsning
Motorvask	1 500 000
Avfettingsmiddel	1 000 000

Shampo	1 000 000
Avrenningsmiddel	400 000
Bilvoks	300 000
Vindusvask	100 000
Andre produkter	1 000 000

CDV(akutt) beregnes ut fra formelen nedenfor. CDV (akutt) beregnes for samtlige stoffer i produktet.

$$CDV (akutt) = \sum (dose_i \times DF_i \times 1000 / TF (akutt)_i), \text{ der}$$

dose_i = den inngående mengde stoff av i

DF_i = nedbrytningsfaktoren for stoff i som fremgår av DID-listen

TF(akutt) = akutt toksisitetsfaktor for stoff i som fremgår av DID-listen

Beregning av CDV utføres på høyst angitte bruksløsning (g/liter bruksløsning).

Det stilles krav til de kjemiske stoffene som inngår i bil- og båtpleiemidler. Flere av de vanligste stoffene som bedømmes av den nordiske miljømerkingen står beskrevet i en separat DID-liste (Detergent Ingredients Database). De angitte parameterverdiene skal som regel anvendes for alle komponenter som finnes i DID-listen.

Nivåene på kravet for disse faktorer er bestemt ut i fra de erfaringer som Nordisk Miljømerking har fått ved lisenstildeling. Dersom stoffet ikke står i listen skal søkeren selv dokumentere at kravene oppfylles. Underlaget skal holde vitenskapelig kvalitet og relevant. Relevante testmetoder står beskrevet i kriteriedokumentet for bil- og båtpleiemidler.

Produktets kritiske fortynningsvolum (CDV - Critical Dilution Volume) skal beregnes. CDV beregnes på bakgrunn av nedbrytningsfaktor (DF), akutt toksisitetsfaktor (TD) og dose. Disse kravene er i prinsipp ikke nye, men er omdøpt av hensyn til de nye begreper i DID-listen.

Erfaring fra Svanemerkede bil- og båtpleieprodukter viser at CDV-nivåene varierer stort mellom ulike produkttyper som f.eks. motorvask og avrenningsmiddel. Samtidig er variasjonene innad i de ulike produkttypene også stor. For å ta hensyn til de ulike produkttypene har prosjektgruppen ønsket å innføre differensierte CDV-krav.

Kravet er stilt for å kunne minske miljøbelastningene fra bil- og båtpleiemidler. Miljøbelastningene som reguleres er utslipp av kjemikalier som kan være toksiske og eventuelt ikke lett nedbrytbare. Avløpsvannet fra bilvask går via avløpssystemet, ofte gjennom et renseanlegg eller annen renseteknisk løsning (bilvaskeanlegg) til resipient, hvor det er viktig av vaskevannet og slam fra avløpssystemet har lav toksisitet og et så lavt innhold av miljøbelastende stoffer som mulig.

K15 Konserveringsmidler

Konserveringsmidler får ikke være potensielt bioakkumulerbare i henhold til OECD guidelines 107, 117 eller 305, dvs en $\log K_{OW} < 4,0$ eller en $BCF < 500$.

Klassifisering	OECD 107 eller 117	OECD 305
Ikke bioakkumulerbar	$\log K_{OW} < 4,0$	$BCF < 500$

Konserveringsmidler er for å oppnå sin funksjon giftige (skal drepe bakterier) og kan også ha andre negative helse- og miljøegenskaper. Til tross for dette er bruken av konserveringsmidler ofte nødvendig for å sikre en viss levetid før et produkt foreldes. Konserveringsmidler i svanemerkede produkter skal ikke være bioakkumulerbare for å hindre at disse oppkonsentreres og hopet opp i næringskjeden.

K16 Flyktige organiske stoffer

Produktet kan kun inneholde en begrenset mengde flyktige organiske stoffer (VOC) som kan bidra til dannelsen av fotokjemisk smog, målt som POCP.

Produkter som har et VOC-innhold på < 1,2% trenger ikke gjennomføre POCP-beregningen da kravet vil være oppfylt selv med en "worst case" betraktning.

Maksimalt innhold av VOC i produktet er 12g etenekvivalenter / kg produkt.

Flyktige organiske stoffer er generelt uønsket siden de oftest er helseskadelige ved bruk. For enkelte vaskeoperasjoner finnes det så lite alternative stoffer at det er funnet nødvendig å tillate en liten mengde flyktige organiske stoffer. Tillatt mengde VOC beregnes ut i fra stoffenes evne til å danne fotokjemisk smog (POCP - Photochemical Ozon Creation Potensial). Beregningen gjøres ved hjelp av den danske UMIP-metoden.

K17 Fosfat

Fosfater og fosfonater får ikke inngå i båtpleiemidler.

Mengden av fosfater og fosfonater skal ikke inngå i bilpleiemidler i mengder, hvor mengden av fosfor (P) overstiger 2,5 g/l bruksløsning. Kravet gjelder for bruksløsning med høyest anbefalte konsentrasjon.

Produkter som inneholder fosfor er i Norge regulert i Miljøverndepartementets forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter ("Produktforskriften") (FOR 2004-06-01 nr 922).

Mengden fosfat er begrenset i kriteriene. Fosfat fører til overgjødning, noe som igjen fører til algevekst og eutrofiering, dvs at alt tilgjengelig oksygen i vannmiljøet brukes opp og derved skape fiskedød. Fosfat fører også til overgjødning og endring i næringsbalansen. Fosfat får ikke inngå i båtpleiemidler da dette er produkter som ledes direkte til resipienten og ikke til renseanlegg.

K18 Fargestoffer i profesjonelle produkter

Pigmenter i farger skal ikke inneholde tungmetaller (d.v.s. bly, kadmium, kvikksølv og krom med oksidasjonstrinn 6), aluminium eller kopper.

Farger som inngår i produktet som ingrediens eller i en råvare skal være godkjent for anvending i næringsmidler/livsmedel i noe nordisk land. Alternativt skal fargen ha en logKOW < 4,0 eller en BCF < 500.

Fargestoff kan ha negative helse- og miljøegenskaper, og kan kun tilsettes profesjonelle produkter dersom fargen er godkjent for anvending i næringsmidler og at pigmentene i fargen ikke er basert på tungmetaller (d.v.s bly, kadmium, kvikksølv og krom med oksidasjonstrinn 6), aluminium eller kopper.

Fargestoffer bidrar ikke til vaskemiddelets evne til å vaske rent, men hjelper til med å lette doseringen av produktene. En korrekt dosering av produktene er vesentlig for å oppnå miljøforbedring.

Farger godkjent for anvending i næringsmidler har vist seg å ikke utgjøre et vesentlig miljøproblem. Det stilles derfor krav til at farger som inngår i produktet

som ingrediens eller i en råvare skal være godkjent for anvending i næringsmidler/livsmedel. Alternativt skal det dokumenteres at fargen ikke er bioakkumulerbar.

Bakgrunn for spesifikke krav til spylervæsker

K19 Vegetabilsk råvare – gjelder kun spylervæske

Minst 80 volum-% av produktet skal være basert på vegetabilsk råvare.

Fornybare ressurser anses som miljømessig bedre alternativer enn ikke-fornybare ressurser. Derfor kreves det at minst 80 volum-% av produktet skal være basert på vegetabilsk råvare.

K20 Vanninnhold – gjelder kun spylervæske

Produktet skal ikke inneholde mer enn 10 volum-% vann.

Miljømerking ønsker å fremme konsentrerte produkter for å minske både transport og emballasje. Samtidig ser vi at ferdigfortynnede spylervæsker utgjør den største andelen av markedet, og at markedet der svært forskjellig i de nordiske land. I Finland utgjør konsentrert spylervæsker en vesentlig andel av markedet.

K21 Spylervæskers frostbeskyttelse og effektivitet

De doseringer som anbefales på forpakningen skal oppfylle angitt frostbeskyttelse.

Spylervæsken skal være minst like så effektiv som lignende spylervæsker på markedet. Dette skal dokumenteres med en brukertest hvor minst 5 forskjellige brukere skal teste produktet minst i minst 2 måneder under relevante forhold (se yderligere om rammer for testen i bilag 12). Samtlige testpersoner skal vurdere at spylervæsken har en tilfredsstillende effektivitet.

Spylervæsker på markedet viser seg å ha skiftende kvalitet og at det kan være store forskjeller på frysepunkt angitt på forpakningen og faktisk frysepunkt til produktet.

Bakgrunn for krav til emballasje og forbrukerinformasjon

K22 PVC og merking av emballasje

PVC og annen halogenert plast skal ikke inngå i emballasjen eller emballasje komponenterne (inkludert kapsler, lokk, pumper og etiketter) .

Plastemballasje (med unntak for korker og doseringspumper) skal være typemerket i henhold til DIN 6120 del 2, ISO 11469:2000 Plast –generisk identifikasjon og merking av plastprodukter eller tilsvarende system.

Emballasje utgjør for noen produkter en vesentlig del, både volum og vektmessig. Emballasjekomponenter kan bestå av miljø- eller helsebelastende stoffer, som f.eks. PVC eller andre halogenerte plasttyper, som kan gi problemer ved bortskaffelse. Det tillates ikke PVC i emballasjen til miljømerkede bil- og båtpleiemidler, dette pga de problemer forbrenning av klorholdig plast gir. Videre skal emballasjen merkes med plasttype for å lette gjenvinning. Emballasjen for bilvaskemidler skal ha informasjon om valg av passende sted for bilvask.

K23 Informasjon om produktet

På etiketten til produktet (profesjonelle produkter og konsumentprodukter) eller informasjon som følger med produktet (profesjonelle produkter), skal følgende informasjon fremgå:

- *Tydlig angivelse av bruksområdet for produktet*
- *Tydlig og lett forståelig doseringsanvisning for produkter som skal fortynnes innen bruk*
- *Informasjon om valg av egnet vaskeplass (gjelder kun konsumentprodukter)*
Forslag til tekst: "For å skåne miljøet - velg en vaskeplass hvor vannet avledes til kloakk tilsluttet offentlig rensesanlegg."
- *Hvorvidt produktet er et bil- eller båtpleiemiddel.*
- *Frysepunkt for anbefalt dosering (gjelder kun spylevæsker)*

En viktig miljøparameter er at produktene brukes til det formålet de er produsert for. Feil bruk av kjemikalieprodukter der overdosering trolig er å betrakte som den vanligste feilen, fører til en unødvendig og øket miljøbelastning. Derfor er det viktig at det finnes tydelig informasjon knyttet til produktet, slik at brukeren av produktet lett kan se om og hvor mye produktet skal fortynnes, og hvor og hvordan produktet skal brukes.

K24 Dosering

For å unngå overdosering av konsentrerte produkter skal emballasjen utformes slik at en korrekt dosering underlettes.

Overdosering er sannsynligvis den vanligste feilbruken av kjemikalieprodukter og medfører en unødvendig og øket miljøbelastning. Derfor er det viktig at produktenes forpakninger/emballasje er utformet slik at man oppnår korrekt dosering.

For å unngå overdosering av konsentrerte produkter skal emballasjen utformes slik at den bidrar til korrekt dosering. For produkter som skal fortynnes skal det finnes tydelige og lettfattelige doseringsanvisninger på emballasjen.

K25 Emballasjens vekt

Emballasje for konsentrerte spylevæsker får ikke veie mer enn 45 g per liter konsentrert produkt.

Det nordiske markedet for spylervæsker har endret seg i retning av ferdig fortynnede produkter, motsatt av det Nordisk Miljømerking ønsker. Markedet for konsentrerte spylervæsker er lite, selv om det i Finland og Sverige har kommet flere steder hvor man kan fylle på spylervæske fra pumpe. Spylervæskene er konsentrert og fortynnes på stedet.

LCA studier viser at produksjon av spylevæskene (spesielt råvareproduksjon) er langt mer betydelig i et livsløpsperspektiv sammenlignet med emballasjen. Emballasjen har likevel en viss betydning, spesielt mtp transport av tom emballasje. På dette punktet skiller poser seg fra tradisjonelle plastkanner.

K26 Aerosolforpakninger

Aerosolforpakninger (det vil si forpakninger med drivgass) får ikke anvendes.

Användningen av CFC- och HCFC-föreningar som drivgas begränsas i Montreal-protokollet om användningen av ozonnedbrytande ämnen, vilket inom EU har införts genom förordning 2037/2000/EG. CFC- och HCFC-föreningar är endast tillåtna i vissa specifika funktioner. CFC-föreningar som drivgas har ersatts av kolväten eller blandningar av vatten och dimetyleter. Blandningar av propan och butan används också. Utöver detta har även F-gaser (t.ex. HFC-152a) använts

som ersättning för CFC. Användningen av F-gaser begränsas också i EU:s förordning 842/2006/EG (EU, 2006b). De flesta fluorerade växthusgaser som identifieras i denna förordning har en hög global uppvärmningspotential.

Bakgrunn for krav til funksjon

K27 Effektivitet (gjelder ikke spylervæsker)

Produktet skal være minst like effektivt som andre likeverdige produkter på markedet.

For forbruker/konsumentprodukter med rengjørende effekt skal effektiviteten dokumenteres med funksjonstest i henhold til bilag 9. Smuss, vaskeobjekt, vanntemperatur, anvendt mengde produkt, virkningstid, mekanisk bearbeiding etc., skal gjenspeile de forholdene som produktet skal brukes ved.

For produkter til profesjonelt bruk med rengjørende effekt skal effektiviteten dokumenteres med enten funksjonstest i henhold til bilag 9 eller brukertest i henhold til bilag 10 der minst 5 profesjonelle virksomheter skal ha testet produktet ved minst 10 stk vasketilfeller under relevante forhold.

For polerende produkter finnes det standardiserte tester, blant annet ASTM D 4955-89 "Standard Practice for Field Evaluation of Automotive Polish."

For alle andre produkter som har en annen funksjon enn å være rengjørende, skal effektiviteten dokumenteres med en brukertest i henhold til bilag 10.

Et bil- eller båtpleiemiddel som markedsføres for en spesifikk rengjøringsfunksjon skal være testet for den funksjonen. Bil- og/eller båtpleiemiddelet som markedsføres for en spesifikk rengjøringsfunksjon skal være testet for den funksjonen, enten i form av funksjonstest eller felttest. De miljømerkede produktene skal være dokumentert like bra som andre likeverdige produkter på markedet.

Smuss, vaskeobjekt, vanntemperatur, dosering, virkningstid, mekanisk bearbeiding mm skal tilsvare de forhold produktene er tiltenkt.

For spylevesker skal det dokumenteres at de anbefalte doseringer oppfyller de angitte frysepunkt.

Bakgrunn for kvalitets- og myndighetskrav

K28 Lover og forordninger

Et minstekrav for miljømerkede produkter, er at råvareprodusent, drivstoffprodusent og importør oppfyller samtlige myndighetskrav for det landet der det søkes om lisens. Bakgrunnen for av Miljømerking også har med myndighetskrav i sine kriterier, er for å sikre at disse faktisk etterleves. Hvis det viser seg at gjeldende lover og forordninger ikke er etterlevd, kan Nordisk Miljømerking trekke lisensen.

K29 Ansvarlig for Svanen

Det er nødvendig for Nordisk Miljømerking til enhver tid å vite hvem hos lisensinneholder som er kontaktperson i forhold til Svanemerket. Derfor skal søker utpeke en person som er ansvarlig i forhold til at kravene til det svanemerkede produktet til enhver tid etterleves. Samtidig er kontaktpersonen ansvarlig for kommunikasjonen med Nordisk Miljømerking.

K30 Dokumentasjon

All dokumentasjon som legges frem for Nordisk Miljømerking i forbindelse med behandlingen av søknaden skal det finnes en kopi av hos lisensinneholder. Bakgrunnen for dette kravet er at det skal være mulig for den som er ansvarlig

for Svanen hos lisensinnehaver å finne tilbake til dokumentasjon og å kommunisere med Nordisk Miljømerking om dokumentasjonen.

K31 Bil- og båtpleiemiddelets kvalitet

Det er avgjørende for en lisens at kvaliteten på det miljømerkede produktet er den samme gjennom hele lisensperioden. Derfor stilles det krav til at søker skal legge frem dokumentasjon på hva som gjøres for å sikre denne. Dette kan f.eks. være systemer for oppbevaring av batchprøver og analysering av produktet basert på parametere som syretall, innhold av forurensinger etc. Det er også viktig at lisensinnehaver har rutiner for å sammenpå det miljømerkede produktet.

K32 Planlagte endringer

Endringer i det miljømerkede produktet eller i produksjonen av det miljømerkede produktet kan ha konsekvenser for Svanelisensen. Derfor skal en skriftelig redegjørelse for alle endringer som kan relateres til kravene som stilles til det miljømerkede produktet sendes Nordisk Miljømerking. Det vil da være mulig for Nordisk Miljømerking å informere om hva som skal til for at endringen ikke skal få konsekvenser for lisensen.

K33 Uforutsette avvik

Hvis uforutsette avvik forekommer i produksjonen av svanemerkede produkter, kan dette ha konsekvenser for Svanelisensen. Derfor skal en skriftelig redegjørelse for de uforutsette avvik som kan relateres til kravene som stilles til det miljømerkede produktet sendes Nordiske Miljømerking. Det vil da være mulig for Nordisk Miljømerking å vurdere konsekvensene av de uforutsette avvikene og komme med råd i forhold til hvilke tiltak lisensinnehaver bør gjøre.

K34 Sporbarhet

Lisensinnehaver skal ha sporbarhet på det svanemerkede produktet i produksjonen. Dette er særlig viktig i de tilfeller der produsent også har en produksjon av produkter som ikke er miljømerket. Hvis det ikke er full sporbarhet på det miljømerkede produktet kan konsekvensen bli at kravene til Svanen ikke etterleves. Det er derfor avgjørende for at en lisens gis at søker kan legge frem en beskrivelse av deres system for sporbarhet på det miljømerkede produktet.

K36 Markedsføring

Reglene for markedsføring av miljømerkede produkter kan være forvirrende hvis man ikke er kjent med det aktuelle nordiske landets regler for miljømarkedsføring. Derfor skal markedsføringen av et svanemerket drivstoff etterleve "Regler for Nordisk Miljømerking" 12. desember 2001 eller senere versjoner om hvordan markedsføringen skal foregå i henhold til de ulike nordiske lands nasjonale bestemmelser.

5 Endringer sammenlignet med tidligere versjon

Sammenligning av krav for bil- og båtpleiemidler i kriterieversjon 4 og høringsforslag.

Parameter V5	V 4	Samme	Endring	Nytt krav	Høringsforslag
K2 Resept	K2	x			Tydeliggjøring av at vi ønsker fullstendig respekt, med henvisning til modellresept.

Nordisk Miljømerking
Bil- og båtpleiemidler, høringsforslag versjon 5
Oktober 2011

K3 Klassifisering	K3		x		Innføring av CLP (Classification, Labelling and Packaging of Substances and Mixtures). Krav om at kun profesjonelle produkter >3L er unntatt fra klassifisering er endret til å gjelde profesjonelle produkter, uavhengig av størrelse.
K4 Super-konsentrater	K4		x		Skjerpning av krav og tydeliggjøring av begrepet superkonsentrat. Har fjernet begrepet "konsentrat". Superkonsentrater kan ikke være klassifisert Miljøfarlig.
K5 Miljøfarlige stoffer	K5		x		Innføring av CLP. Kravet skjerpet for miljøfarlige stoffer.
K6 Allergi-fremkallende stoffer	K6	x			Tydeliggjøring av erklæringsansvar. Både produsent og råvareleverandør skal erklære.
K7 CMR stoffer	K7		x		Nytt krav om at rester av NTA kan inngå med 0,1% pga NTA forbud. Tydeliggjøring av erklæringsansvar. Både produsent og råvareleverandør skal erklære.
K8 Nanomaterialer/ -partikler				x	Innføring av krav til nanomaterialer.
K9 Organiske stoffer, nedbrytbarhet	K8		x		Endring av krav. Kun tensider skal oppfylle krav til anaerob nedbrytbarhet.
K10 Forbudte stoffer	K9		x		Skjerpning av krav. Nytt krav til PBT-stoffer, vPvB stoffer og stoffer som er mistenkt hormonforstyrrende.
K13 Parfymestoffer	K10	x			Tydeliggjøring av krav og erklæringsansvar. Parfymestoffene er skrevet inn i kravteksten.
K14 CDV	K13		x		Endring av krav. Innføring av differensierte CDV-krav.
K15 Konserveringsmidler	K14		x		Kravet er endret. log Kow < 4,0 BCF < 500
	K17		x		NTA har endret klassifisering og kan ikke inngå i Svanemerkede produkter.
K18 Fargestoffer	K18		x		Kravet endret som i K15.
K20 Vanninnhold	K20	x			Forepørsel i høringsbrev om input vedrørende ferdig fortynnede spylevæsker.
K24 Emballasjens vekt	K24	x			Ingen endring før høring.
K26 Effektivitet	K26	x			Kravet er tydeliggjort slik at det bedre fremkommer når funksjonstest evt forbrukertest skal benyttes for å dokumentere effektiviteten.

6 Nye kriterier

I kommende kriterier vil det blant annet vurderes om det skal stilles krav til bl.a. energi og VNF.

7 Referenser

Lista med oversikt over:

- Använd litteratur
- Genomförda utredningar
- Personer som kontaktats
- Andra källor för fakta, till exempel hemsidor